

КЕТМӘ КӨЗҮМДӘН, КЕДӘРӘМ ӨЗҮМДӘН.

05
K71



Бүрократ: — Кәссәләр, ассалар кәр мәни дардан,
Дөнмәрәм сән кими күл үзлү ярдан.

Ш. Ф. АХУНДОВ кызы
Азербайжан Республикасы
Үзүмшәһәр
№ 1777

К И Р П И



МАНДАТСЫЗ ВӨНИЛ

ВАГИФИН, ВАИДИН АТАСЫ



Бу шәкли Аташов 1952-чи илдә чәкдирмишдир. О вахтлар Аташов Чабрайыл районунда вәкил иди. Мәһкәмәләрдә чыкыш эдиб, вәтәндашларын һүгүгүнү мұдафиә эдирди.

Бу күнләрдә Аташову охучуларла таныш этмәли олдуғумуза көрә ондан тәзә шәкил истәмишдик. Амма Аташовун шәкил чәкдирмәйә вахты олмайыб, сифариш эләйиб ки: „Башым гатышыгдыр. Гусар районунун һазрә кәндиндә селпода ишләйирәм. Тичарәтлә мәшгулам, кәһни күндүзә гатыб, пул газанырам ки, көһнә борчларымы өдәйим“.

Йәгин ки, тәччүбүнүз артыр... Аташов кимдир?.. Вәкиллик һара, селпо һара? Көһнә борчлар нәдир?

Әкәр бу суалларын һәр биринә айры-айры чаваб версәк сөһбәт узун чәкәр. Гысасы исә бәләдир:

Аташов Әбүлфәта анадан кәлмә вәкилдир, йәһни тәһсил ийәдур. бирчә иллик һүгүгшүнаслыг курсуну гуртарыбдыр. Мәһкәмәләрдә чыкыш эдиб, һагдан, әләдәтдән данышыб, ганунлары, гәрарлары төкүб орталыга, амма дәлдәдә башлайыб кәләкбазлыга. Барисинә дейиб ки: „Сәнин мәсәлән барәдә кәрәк мәһкәмәдә чох чәнә дөймә, һаггымы икагат вер“. Бирисинә дейиб ки: „Кәрәк сәнин ишин үчүн 77 вәраг әризә язам, һаггымы үч гат вер“. Башга бирисини товлайыб ки: „Бакыя кетмәсәм, Москва баш чәкмәсәм, сәнин ишин ашмаз. Кәрәк йол пулу, мәнзил кирайәси, рәсторан хәрчләрини өдәйәсән... Мүхтәсәр ки, 500 манат алыб, 100 маната гәзб вериб, 2500 манат алыб көтүрә 250 манат ызыб ки, мұдафиәчиләр коллекиясына һесабат верәндә верки-филян истәсәләр чох хәрчә дүшмәсин.“

Аташов башыб көрүб ки, она сөз дөйән йохдур... О да иши бөйүдүб һашлайыб ерли малийә органларынын һаггыны кәсмәйә. Онлара чатасы кәлир веркисини икичә мин манатына кәләк кәлибдир. Иштаһасы союмайыб, башлайыб мұдафиәчиләр коллекиясыны да аладтамага. Коллекиядан нә гәдәр мөктүб ызыб сифариш көндәрибләр ки, бизә олан борчларыны көндәр, Аташов вәчинә алмайыб, 2072 манат борчуну өдәмәйибдир. Бир мүддәтдән сонра Аташов башлайыб мәһкәмә сәдрләрини, халг һакимләрини аладтамага... һакимләрин көзүнә нәчә күл үфүрүбсә, ондан мандат, филиан хәбәр алан олмайыбдыр. Дүз 55 дәфә мандатсыз вәкиллик эдиб...

Нечә олуб ки, Әллийә Назирлийини ишчиләри Аташовун әмәлләриндән хәбәр тутмамышлар?

Әллийә Назирлийиндә элә билермишләр ки, Аташов 1947-чи илин апрел айындан мұдафиәчиликдән кәнар эдилмишдир, һәтта назирлийин мұдафиәчиләр коллекиясынын сәдри Вәхайдзәр бу барәдә рәсми арайыш да вермишдир. Аташов фырылдагларын чохусуну элә 1947-чи илдән сонра эләмишдир. Амма арайыб ахтаран олмайыб. Әллийә Назирлийини хүсуси комиссиясы 1953-чү илин әввәлләриндә Аташову имтаһан эдәрәк гәрара кәлимишдир ки: „... Рус, Азәрбайжан вә ләзки дилләрини билир, ызыларыны савадлы дашыр, тәһсилни артырмыр, инзибати төһмәт алыб, она көрә дә йолдаш Аташов вәкилликдә сахланылсын...“

Мұдафиәчиләр коллекиясына кәлән шикәйтләр һәддини ашанда көрүбләр ки, Аташову даһа сахламаг мүмкүн дейил, ичләс эдиб гарар чыхарыблар ки, о вәкилликдән говулсын.

Аташов һеч кәфини дә поэмайыб, дейиб: „Халг һакимләрини чаны саг олсун, индийә гәдәр мәнән мандат сорушан олуб ки, бундан сонра да олсун?“.

Аташов дөнүб олуб ады һеч бир дәфтәрә гөйд эдилмәмиш, мандатсыз вәкил. Енә дә дарашыб чәбрайыллыларын чанына. Енә дә вәтәндашларын һәрәсинә бир чүр вәд вериб, башыны кирләйибдир. Бир һечә мин манат пул йыгыб гачыб анадан олдуғу района, фикирләшәб ки, мәним гәдрими Гусарда биләләр...“

...Аташовун шәклинә дигәтлә бахын, сифәтини вә фамилиясыны ядынызда сахлайын, ишдир, шайәд о, сизә раст кәлсә дөсә ки, мән вәкиләм, инанмайын, о, вәтәндашлары алдалан, сәнәлләри сахталашдыран бир чинайәткардыр. Бу саат онун өзүнү мұдафиә эдирләр. Өзү дә икитәрәфи, бир тәрәфдән Гусарда ону мұдафиә эдиб „яглы ерә“ гуллауға гоюблар, икинчи тәрәфдән дә мұдафиәчиләр коллекиясында ону мұдафиә эдирләр, о да достларынын сәйәсиндә доланыб көһнә борчларыны вермир.

Таныш олун! Азәрбайжан Дөвләт Университети һүгүг факултәсинин 5-чи курсуну битириб дөвләт имтаһаны верән, сабаһкы һүгүгшүнас, совет ганунларынын кешийиндә дурачаг прокурор вә я мұстаһтиг, я да халг һакими Әли Әлизадә. Таныш олун!

Тәрчүмейи-һалы чох сәләдир. 1928-чи илдә Гасым Исмайылов районунда анадан олмушдур, 1945-чи илдән комсомолчудур. Забит рүтбәсиндә тибб ишчисидир. 1949-чү илдән университетдә охуюр. Сон күнләрә гәдәр әйни заманда Ворошилов районунун 278 нөмрәли әвләр идарәсинин мүдри ишләйирди.

О, анкет долдуран заман дүшүнүш, һәр суала элә чаваб вер мәйә чалышмышдыр ки, сонра ичиндән гәнбәргулу чыкмасын. Хүсусилә „аилә вәзийәтиниз“ суалына чаваб верәркән чох көтүр-гойдан сонра язьмышдыр ки: „аилә вәзийәти — рабочи“.

Башга чүр язмаг олмазды. Әкәр язсайды ки, әвли, ахы һеч бир китабада онун адына кәбин гөйд эдилмәмишдир. Ганун үзрә онун арвал-ушагы йохдур. О, субай оғландир.

Әкәр язса ки, субай, бәс Вагифин, Ваһидин атасы кимдир? Ахы бу әһвалаты бүтүн гоһум-әгрәба, тәләбә йолдашлары, факултәнин деканаты, республика прокурорлуғунун бәзи ишчиләри дә билир.

Әһвалат белә олуб: М. адлы бир гыз Бақыда мамалыг мәктәбини битирдикдән сонра Нафталана ишләмәйә көндәрилмишдир. Әли дә орая гонаг кәлибмиш. Онлар таныш олур вә Әли сәдагәтә, вичдана анд ичир, өмрү бою эшгинә сәдиг галачагыны сөйләйир.

...Онлар әвләнирләр. Әли көнд ериндә ЗАГС-а кәлиб гөйд олунмагы өзүнә әксиклик сайыр. Бу иши Бақыя көчәнә гәдәр тәхирә салырлар. Бақыя көчәндән сонра исә, „баш гарышыр“. Әли университетин һүгүг факултәсиндә охумаға давам эдир, М. исә һамилә олдуғу үчүн ишләмир.

ЗАГС-а кетмәк мүхтәлиф бәһанәләрлә тәхирә салынар... Күнләр кечир, Әлинин бир оғлу олур, көрпә ушаг Әлинин көзүнә илан-гурбага кими көрүнүр. О, горхур ки, бу ушаг онун кәләкәк планларына әнкәл төрәтсин. Она көрә дә М-дән узаглашмагы гәрара алыб, өзүнә ени, ушагсыз мәшүгә ахтарыр.

1953-чү илин әввәлләриндә Әли арвадынын енә дә һамилә олдуғуну көрәрәк онунла әләгәсини тамамилә кәсмәйи гәт эдир. О, бәһанәсиз вә сәбәбсиз оларәк эвлән ачыб эдиб кәлир. Бу кәдиш онун сон кәдиши олур. Чүнки Әли артыг дөрдүнчү курсда олдуғундан һүгүг һаггындакы ганунлары чох яхшы өйрәнмишди. О, билирди ки, әкәр М. мәһкәмә органларына мұрачиәт эдәрсә, ганун үзрә Әлидән алимент ала билмәйчәкдир.

Бир нечә ил бундан багаг мәнәһбәт йолунда чанындан кечмәйи вәд эдән Әли, доғма балаларына бир конфет белә алыб көндәрмир.

Она, аиләсинә гайытмагы мәсләһәт көрәндә о, союгтанлылыг-ла чаваб верир:

— О гызын һесабына ики ил яшадым, бәсдир. Мән чаван өмрүмү онунла пуч эдә билмәрәм. Мәнним нә ышым вар ки, индидән ушаг атасы олум?

— Бәс ушагларын барәсиндә нә фикирдәсэн?

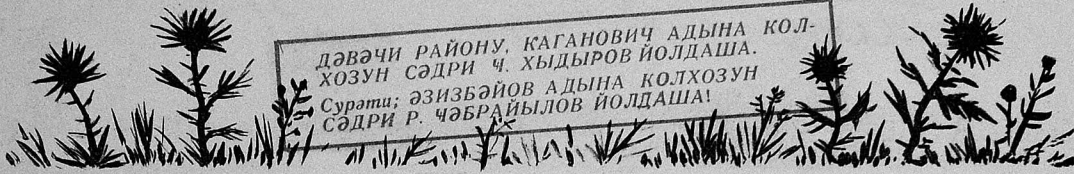
— Нә ушаг, чаным, мән дәдәмә нә хейр вермишәм ки, оз ушагларымдан да хейр көзлүйүм? Әкәр оғуларымын фәрәсәти олса бөйүйәндә мәни тапачаг, фәрәсәтсиз олсалар онлар мәним нәйимә лазым?

Республика прокурорлуғунда Әлини чағырыб данлайырлар, Әли дә сөз верир ки, аиләсинә гайытсын, барншысн... Бунунла да сөз-сөһбәт гуртарыр, Әли Республика прокурорлуғуну вә деканаты алдадыр, эвинә гайытмыр, элә бу күнләрдә Әлинин икинчи оғлу олур. Кәләкәк прокурор доғум эвинә кетмәйи, өз доғма баласыны көрмәйи белә лазым билмир.

Инди Әлинин бөйүк оғлу Вагифин дөрд яшы вар, кичик оғлу Ваһид исә беш алыгдыр. Әли Ваһидин үзүнү көрмәйиб. Чүнки онун вахты вә имканы йохдур. О, әлм охуюр, һүгүгшүнас олмага һазырлашыр.

Белә адамы танымаг пис олмаз, анчаг ону, һәр кәсдән әввәл Республика прокурорлуғу танымалыдыр, чүнки Әли кәләкәкдә онларын кадры олачагдыр.





ДЭВЭЧИ РАЙОНУ, КАГАНОВИЧ АДЫНА КОЛХОЗУН СЭДРИ Ч. ХЫДЫРОВ ЙОЛДАША.
 Сураги; ЭЗИЗБАЙОВ АДЫНА КОЛХОЗУН СЭДРИ Р. ЧЭБРАЙЫЛОВ ЙОЛДАША!

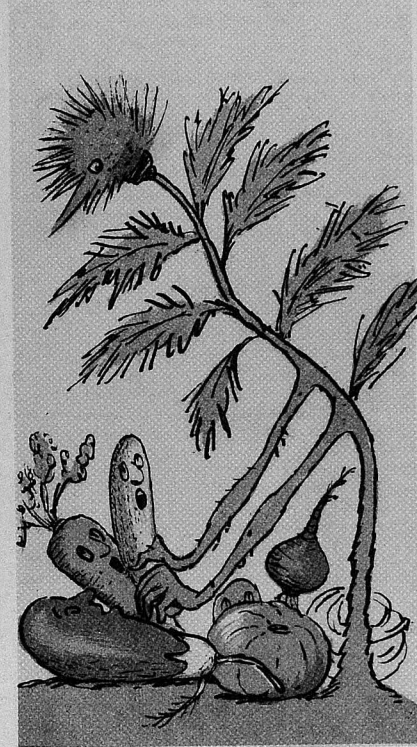
Йэгин ки, нэр күн Хачмаздан, Худатдан вэ Дэвэчидэн Бакыя апарылан вагон-вагон тэрэвэз мэхсулларыны көрүр вэ бунларын Бакы нефтчилэри үчүн көндөрилдийини дэ билирсиниз. Бу илин эввэллиндэ, районда, МТС ишчилэринин вэ колхозчуларын үмуми йыгынчагларында өһдэчилик гэбул эдэндэ вэ Хызы району илэ сосялизм ярышы мугавилэси багланда чох яхшы сөзлэр дедийинизи йэгин ки, унутмамышсыныз. Орада демишиниз ки: „Тэрэвэз тарлаларындан бол мэхсул көтүрмөк үчүн саһэлэрдэ култивасия апарачагыг, зэрэрверэн һэшэратла вурушачагыг, экинлэрэ элаво күбрэ веро-чэйик, тарлалары вахтында суварачагыг, алаг отларынын атасыны яндырачагыг вэ бунларын һамысыны еринэ стирэндэн сонра нэр һектардан орта һесабла 110 сентнер тейетишэн кэлэм, 180 сентнер кечетишэн кэлэм, 110 сентнер соған, 150 сентнер хияр вэ 225 сентнер дэ э́ла памидор көтүрчэ-йик“.

Сөз йох ки, бу маддэлэри гэбул эдэндэ сайдыгымыз ишлэрин колхозчулар үчүн чох хейирли олдуғуну да яхшыча билирдиниз. Одуур ки, эввэлчэ ишэ мөһкэм киришиниз, экин ерлэрини шумладыныз, тохуму сәдиниз вэ тарлалара су бурахдыныз.. Сонра исэ архайынлашыб кетдиниз эвинизэ, башыңызын алтына юмшаг ястыг гоуб ятдыныз. Өз-өзүнүзэ дединиз ки: „Вахты чатанда кәлиб кәләми дэрәрик, хияр, памидору йыгыб эңдимизэ вәфа эдәрик!“.

Инди тарлаа кәләндэ бахыб нэ көрүсүнүз?

Хыдыров йолдаш көрүр ки, экин ерлэри ямьшыл олуб, күл бүлбүлү чагырыр, булбүл күлү. Адам бою галхмыш гангал узагдан колхоз сәдринэ кәл-кәл дейир. Алаг нәинки күдәк бойлу памидор вэ кәләми, һәтта учабойлу гаргыдалыны да сыхшыдырыр, гоймур ки, чана кәлсин. Бригадир Мәммәдәли Илясовун саһәсиндэ соғанын ады варса, ийи йохдур. Бригадир Эбдулга-сым Агаевин саһәсиндэ „Краснодар“ вэ

„Маяк“ нөвлү памидорларын бә’зи колларына баханда инсан севиндийиндэн һеч билмир нейнәсин. Ямьшыл ярагларын ала-



тындакы ири памидорлар адамын ағзыны суландырыр. Анчаг нэ олсун ки, бир күллэ баһар олмаз. Яхшы коллар йүзләрләдирсә,

алаг ичиндэ галмыш памидор колларынын сайы йүз минләрләдир.

Башга колхозларда памидору йығмаға башлайыблар, амма сизин тарлалардакы памидорларын шитили элэ бил инди басдырылыб.

Демәк олмаз ки, нэр ердэ экинлэри алаг басыб... Хейир!.. Кәндөв МТС-нин шагысында, бригадир С. Мәммәдовун 10 һектарлыг памидор саһәсиндэ гәрибә ишларэ раст кәлмәк олур: Йолун кәнарында, 2 һектарлыг ердэ диш гурдаламаг үчүн бир дәнэ алаг оту тапмаг олмаз. Адам бу ерлэри көрөндэ дейир, „Афәрин Чэбрайылов! Сан бөйүк мукәфата лайигсән. Гәрибә бригадир стирмисән!“.

О тәрәф-бу тәрәфә баханда көрүрсән ки, узагда гырмызы, чәһрайы, бәнөвшәйи вэ сары күлләр этрафы бәзәйиб. Дейирсән кедим бу күлләрдән дәрим, дәстә бағлайыб Чэбрайылов йолдаша көндәрим. Яхын кәләндэ көрүрсән ки, бура да тэрэвэз тарласыдыр, анчаг гангал чичәйи, дэвәтиканы колу, чүрбәчүр алаг отлары тэрэвәзлэрин чаныны элэ сыхшыдырыб ки, онлар башларыны ердән чыхармаға пешман олублар. Бурада кәләмләр етим чүчә кими бүзүшәрәк гангалын кәлкәсинэ сыгышыб, хиярлар дәрәдән, хифатдән сапсары саралыб, памидорлар һирсиндән көмкөй олуб...

Ел эсдикчә гангал вэ дэвәтиканы коллары кими алаг отлары башларыны тәрпәдир, элэ бил ки, бир-биринэ пычылдайырлар:

— Афәрин, сәд афәрин, колхоз сәдринә ки, бизи белә гайгы илэ бәсләйиб бөйүдүр..

Йолдаш Хыдыров вэ йолдаш Чэбрайылов!

Афәрин өз ериндә... анчаг унутмайын ки, кағыз үзәриндәки гуру вә’дләрлэ Бакы нефтчилэринин сүфрәлэрини тә’мин этмәк олмаз, онлар сиздән э́ла кейфийәтли, бол вэ учуз тэрэвэз көзләйирлар.

Кирти

Риссам Е. ВЕДЕРНИКОВ



— Оту дашымаг үчүн тез автомашын көндерин.

— Машын бәс нэ олду? Тез олун! Оту дашымаг лазымдыр.

— Даһа машын лазым дейил, араба көндерин.

— Араба... Йох, һеч нэ лазым дейил, өзүм кәтирәрәм.

(„Крокодил“дән)

Сейдаганын

Сейдаганын
мүштөрлөрү



Нолхоз сөдри
Гудсөөр Мәммедов



Артелин сөдри
Əлğulu Əсədov



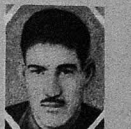
Партия teşkilatı катиби
Нүсөйнәли Мәммедов



Ипек идаресинин мүдирі
Нүсөйнәли Мөчидов



Бригадир
Исхәндәр Рәһимов



Диш һәкими
Исмайл Әлиев



Банк мүдирі
Имамәли Агаев

Банк мүдирі
Имамәли Агаев

топанимшыды, онларын арасында чаван, гоча, гадын, киши, һәтта мөкәб ишы ушаглар да барды Арабачы дейрида:

— Чамаат, арабач минмәк бу гайда илә олачат: габагда юмшаг ерлердә районун мәс'ул ишчиләри вә онларын анләлери эйлашә-чәк Орта, культуру адамлар, йә'ни агрономлар, һәкимлар үчүн-дур. Дал тәэрири үстүндаки дөрд ер ушагы гадынлар үчүндур. Голтуг агачына сөйкәмиш бир чаван оглан тәрс-тәрс арабачы бады:

— Бәс башгалары нә илә кетсин?

Арабачы ону баша салды ки, агаын чәддинә понәһ кәтирәндәр пияда да кәдә биләрдәр. Бу, өзү бөйүк сөвәбдәр. „Пияда зәв-вәр“ эшитмәнисән!..

Сон мода илә кейинмиш зонтикли гыз ирәли ерида:

— Мән диш һәкими Исмайл-ын бачысым. Бу да анасыдыр. — Буюрун арабачын ортасына. — Мән банк мүдирийәм, бу да бизим ушагларын анасыдыр, о да гулбечәнизар.

— Кечин әйләшин лап ирәлидә. — Мән агроном Мүзәффәр Сәфәровам.

— Әйләш доктуркилин янында. — Мән „28 Апрель“ колхозун-дан кәлмишәм, Исхәндәрәм.

— Сән пияда дүш йола...

Арвалдар эрлеринин, бачылар гәрдашларыннын, кишиләр өз-ләринин вәзирфәләрини дейир ер-лериндә отурадылар. Әлғулу да кәлиб чагды. О, кечиндәйи үчүн үзр истайиб арабачыга тәраф дөндү:

— Сүр кәдәк, бир аз да ейин тәрпан, райком ишчиләриндән көрсәләр чәркәвай оларыг.

Арабачы бир адамлар, бир да атлара бахыб деди:

— Йолдаш Әсәдов, атлар арыг,



миник чох, һәрәнин дә бир баг-ламасы вар, горхурам дөндәләр таб кәтирмәйә. Дейирәм, адам-ларын апарат, багламалар галсын.

„Багламалар галсын“ сөзү арабадакылары ериндән ойнатды.

— Нечә йә'ни багламалар гал-сын, Сейдаганын янына алибаш кетмәк олар?

— Пай вермәсән, нәзр гәбул олмаш ки!

— Адам вар һеч мүдиринин янына алибаш кетмир.

Әлғулу арабачыга тәрс-тәрс бахыб деди:

— Гоча кишисән, амма чох хам-хам данышырсан. Сейдаганын зиярәтинә кәдән көрәк агыр-йүн-күл сөһбәти эләксән, үмдинин багла агай, сүр кәдәк.

Алпоут кәнди Ворошилов адына колхозун идаресиндән бир аз кә-

Корамотти

нарда Сейдаганын һәйәтиндә бөйүк һазырлыг кедирин. Эйивәдә хәли-ләр дөшәмиш, митәккәләр, дөш-шөккәләр салынымыш, һәр дөшкәч-ләрнин габагында да сәлигә илә күлгәбәи вә спичка гоюлмушду. Сейдаганын гызлары самавар-лара од салырдылар. Эвин тәс-әрәтү вә тащизат ишләри илә мәшғул олан Сейдәшкәкәр чох талаша иди.

Бирдән-бирә отагдан аганын сәси эшилдила:

— Ай Шәкәр, арвал һей, һай түмбәтәрун гызы дәмләйин гыз-ларын ахырыныч тапшырыгы ве-риб. Сейдаганын ятаг отагына кирди. Сейдага көрнөшиб тәйийи илә йорганны кәнара итәледи.

— Амма яманча ятмышам һа! Арвал, сән дәмләйин гәбри, әлини ат тахчая, о чачыры бәри вер!

— Киши, инди муштариларин аягы ачылчат, дундәндә кефләниб ятдыгыни дөшәләр?

— Арвал, чәддин һаггы, бирә пияла ичәчәймә ки, башым дүзәл-син, йохса дүня көзүмә бир тә-һәр көрүнүр.

— Яланса чәддин белини вур-суу. Сән бир пияла илә эл чәкә-сән? И ти сәһибинә таныдырсән?

— Мәнә деликтәрин кетсин рәһмәтлик дөдәнә. Бутылканын бә-ри вер, истайирәм колхоз сәдри Гудсәов илә партком һәсәлини-нин сагылына ичим. О кишилә-рин мәним бойнума һаглары чох-дур.

— А киши, палтарыны кейин, индәчә зәвварларын аягы ачыла-чат, мән тәк нейһәй биләрәм?

— Арвал, хам дөйләсән ки, нәзиләри ал, өтүр ичәри. Ярасы ояныларга торпат вер, сәпинләр яларына, нахошлары мишир һә-нийә, гой йыргаласынлар. Ушаг истайәнгәзин биринуу үфлә, баш-га дәрди ояныларын да башына

пир сүртл.

Бу заман гапыда араба сәси эшилдила. Сейдәшкәкәр гулагалары-ны шөкәлдә, Сейдаганын сөзүгү агзында тоуб һәйәтә чыкды... Арабадакылар аллаһ-аллаһ дейиб ерә текүлүшүндә Әсәдов ирәли ерида вә баш әйди.

Әли зонтикли, башы шляпа-лыг, мәдәни кейинмиш адамлары көрдә Сейдәшкәкәр бир аз чашан киши олду, аманч өзүсү тез әлә азыб, яманча илә чәкәсини өртлү вә тонаглары ағач алтына дөвәт эледи.

— Хош кәлиб, сәфа кәтирми-синиз. Бу торнага гәдәм бәсалар аллаһ тәәлинин мин бир бәсалы-дан хилас олдулар.

— Бәс Сейдага өзү һарларыр?

— Ичәридә гәза намазы гылыр.

— Әсәдов Сейдәшкәри бир тә-рәф чәкиб овчуна нә исә басды вә яващя пычылады.

— Бачы, биз гулдуг аламыйыг, чох ләйикәш билдирәк, тавәгә эдирик, ага биз тез гәбул элсин. Овадә иларәлә ишләриниз текүлдү галыб, икинчи да биз партиячымыг, бизи бурда кәлиб көрсәләр яхшы олмаш.

Сейдәшкәкәр башы илә бәли, ишарәси эдиб, ағачын диндидә әй-ләшин тоналарын янына кетди. Бу заман Сейдага пәнчәрәнин пар-дәсини галдырыб һәйәтә бахды вә һәйәтдә хейли аманч көрүб се-винәрәк өз-өзүнә данышымага баш-лады:

— Аллаһ тәәла белә авам, ган-маш мусәлманларын өмрүнү узун, чибларыни долу, башларыны бош элсин ки, булар да мәним чиб-ләрини долдурусунлар.

М. ЧАБАНКИР
М. ӘЛИЗАДӘ

АТАСЫНЫ ЧАГЫРЫН...

...Милис шөбәсиндә ичләс һәлә дә лавам эдирам. Рәнисин Мүршид Чәбрайылов ики сааттан артыг иди ки, агзы көпүкләнә-көпүкләнә данышарат, ишчи арха тәрәфи вә ахлаг һаггында ләриндаи киMISS огрун-огрун гәзәт отурур, киMISS нәфәри-папирос чакир, киMISS дә бала-бала ичләс мурку вәруру. Габаг чәркә-тәз-тәз ачылаб юмулан агзына зылайлар гуласт асырдылар. Чәбрайылов, кәһ күнәш алтында парылдап етишимиз күди киши тәра быгыларыны, кәһ да вахты чатымыш һәмилә арвалдарын-ки тәкин габага чыхмыш кәһ гәринын сыггалыраг дейрида:

— Сәккизиш мәсәләдә мән данышыг истайирәм ушаг-ләрибурлар мастовәллара, салтанчылар даларында трамвайла-рын, сөвүләр пис-пис сөвүләр, сымдырлар шүшәләрини пәни-чәрәләрин, саташырлар арваллар. Бир сәзә хунидәлиг эдилар!

Бу вахт Чәбрайылов, гапы агзында отуран милис ифәри-нин һөвбәсиндә толпадыгы чәрима кәләринин коткүләрини сай-дыгыны көрчәк, үзүнү она чевириб, сәсини учалтады:

— Тәкяр эдирам: хули...ган...лыг эдилар!

Рәнисин сәнидаки әйлиди инааны һәси элиб мурку вәрунлар да өзләрини дикләтдиләр. Бүтүн ифәрисләр индәди она тәраф тикидиләрини көрн Чәбрайылов һәсәсини сөзүнә давам этди!

— Бәсәләр, һечә дөйрәләр, лавам дейли кизләтмәк, башга дур бизим күчәләрәди бу иштин уяшотка да вар. Борчумуз-Чәбрайылов, бу арада сәсини хырыладыгыны көрүб, бо-газыны ислатмаг үчүн әлини графиня азыды. Ләкин графинядә көзә төкмәйшә белә бир килә су галмашыды. Гаршыла оту-рларлардан бири галхыб сәсибә-сәсибә эвәсини столауна яхылашды; графиня көтүрүб су бәһәносина рәзүн тәмиз һәна верди.

— Тәкяр эдирам, — дей Чәбрайылов бир нечи дәрә өскү-рүб богазыны арытлады: — Борчумузур бизим иш ки, милис иш-чиләри бу ушагларын аягларыны йыгмаг күчәләрәди! Нәлар олар көрүрсән ки, нәтичәдә белә һалларда? Ону мән дәмәк истайирәм, она көрә ки, сиз милис ишчиләри һәмәнини билдирсиниз, көрү-сүнүз өз көзүңүздә. Нейләмәк ләзымыд?

а) Ләзымыд ки, ата-анасы күчәнин ортасына ойянан кичик ушаглары тутуб кәтирмәк бура.

б) Ләзымыд ки, өйрәниб адресләрини, чагырмаг мутлаг вәли-дейнишә.

в) Ләзымыд ки, олдулча чилди бир суратда тапшырмаг он-лара, ушагларыни бул да тәк күнәйә бурхамасынлар.

г) Вә һәһәти ләзымыд ки, сонра онларын эләмәк штраф.

Чәбрайылов сәсини ена кал чыхдыгыны көрүб, галшысын-дакы бош стәнака чәкиб бир нәзәр салды. Элә буу көзәйири-миш киши ики милис нәфәри эйни вахта аяга галды. һәр ики си-стол үстүндәки стәканы о тәрәф-бу тәрәфа дартышырмага башладылар, онлардан бири зирәк чыкыб стәканы өз әлине ке-чирди вә „тәрбийи дәрсиндән“ башыны гагыраараг тәмиз һәва-са, кетди.

— Нечә ки, милис ишчиләри, бизим вәзирфәмизир ки, белә вәлидейиләрлә мүбаризә апарат! — дей рәис өлүм-зүдүм сәкки-зинчи мәсәлә һаггында да фикрини баша вурду.

— Догтузунчу мәсәлә, йолдашлар! — О, ена давам этмәк иста-йирди ки, бирдан кабинетин гапысы ачылды. Балача бойлу, ағ кейимди бир милис нәфәри тәһнәкәфә һалда ичәри кирди.

— Йолдаш Чәбрайылов, хәһини эдирам, догтузунчу мәсәләдә бирәчә дагыг сахлайин! — О, рәнисин разылыгыны көзәләрәдән шыкайәтә башлады: — Йолдаш Чәбрайылов, мән билдирәм бу ушагда нейләйин. — О, әли илә ачы гапдан нәбәтчи отагына тәрәф ишарә этди. — Билдирәм бу дәдуздуз ки мән тәрбийи вериб! Чыр-тланчан бою вар, кәһ трамвайдан асылыр, кәһ машынын даанына тулләнанда кәдә чархын алтына. Тутмушам, милиссияя кәтирәм, ти бәли киши әлиндән чыкыб, көтүрүлүб бир баш үзү ашагы. Вәзәлинин габагындан дүз диниз гыргына гәдәр даынча гачмышам. Ахыры тутмушам бура кәтирәм, даһа йолда чамаатын арасында мәнәдә абир-һая гоймайыб. Өзүмү сөйүб чәһинәм! һәтта гайна-нама киши бүтүн гоһумларына дишини динбиндән чыканы дейиб.

Чәбрайылов, багыгы сөзләрини көрә инди мәнуну бир вәзий-ят алды. „Догрудан да мән чох ери вә вәчиб мәсәләдән даны-шырышам!“ — дейә дишүндү.

— Көрүрсүнүзү, йолдашлар! Мән да бу чүр эхләгәсиз ушаг-ларын вәлидейиләрилә мүбаризә апармагдан дейирәм!

О, үзүнү тәзә кәдән милис нәфәрини тутуб амйранә бир тәрз-дә деди: — Мутлаг атысын чагыртырмаг ләзымыд! һәмә бир о эхләгәсиз, кәтир бура көрәк!

Милис нәфәри әлини гапынын даанына узадыб, ситиндәкә көһ-ләри вәлидейиләрилә мүбаризә апармагдан дейирәм!

О, үзүнү тәзә кәдән милис нәфәрини тутуб амйранә бир тәрз-дә деди: — Мутлаг атысын чагыртырмаг ләзымыд! һәмә бир о эхләгәсиз, кәтир бура көрәк!

Милис нәфәри әлини гапынын даанына узадыб, ситиндәкә көһ-ләри вәлидейиләрилә мүбаризә апармагдан дейирәм!

О, үзүнү тәзә кәдән милис нәфәрини тутуб амйранә бир тәрз-дә деди: — Мутлаг атысын чагыртырмаг ләзымыд! һәмә бир о эхләгәсиз, кәтир бура көрәк!

Милис нәфәри әлини гапынын даанына узадыб, ситиндәкә көһ-ләри вәлидейиләрилә мүбаризә апармагдан дейирәм!

О, үзүнү тәзә кәдән милис нәфәрини тутуб амйранә бир тәрз-дә деди: — Мутлаг атысын чагыртырмаг ләзымыд! һәмә бир о эхләгәсиз, кәтир бура көрәк!

Милис нәфәри әлини гапынын даанына узадыб, ситиндәкә көһ-ләри вәлидейиләрилә мүбаризә апармагдан дейирәм!

О, үзүнү тәзә кәдән милис нәфәрини тутуб амйранә бир тәрз-дә деди: — Мутлаг атысын чагыртырмаг ләзымыд! һәмә бир о эхләгәсиз, кәтир бура көрәк!



Сейдаганын арвады Сейдәшкәкәр „гадынлар арасында иш апарыр“.

Азэртичарэтин Нуха шө'бэсинин мүдири Имран Ибраһимов һәмшә олдугу кими буюн дә иш вахты башлананда кабинетна кириб столун архасында әйләшди. Ону көзләйән магазин ишчиләрини бир-бир гәбул эдәрәк, онларын кәтирдикләри мүхтәлиф сәнәдләрә гол чәкмәйә башлады.

Бу заман Бақыдан еничә гайытмыш экспедитор Нүсейн һашымов ичәрийә дахил олду вә салам вериб сакитчә бир тәрәфдә отурду. Буну көрән Ибраһимов артыг гәбулун далыны даяндырды. Кабинетин гапысны баглаяраг:

— Нә, сөйлә көрүм, сәфәрин нечә кечди? Нә чур кәлдин?— дейә һашымовдан сорушду.

Һашымов чәлд әлини голтуғуна узатды, дөш чибиндән экә дәстә, бүкүлү пулла бәрабәр бир фактура чыхарыб столун үстүнә гойду вә башына кәләнләри данышмаға башлады:

— Сизин тапшырыгларынызын һамысны һәятә кечирмишәм. Мәсләһәт көрдүйүнүз адамларла айрыча көрүшдүм, онлар мәни апардылар Азэртичарэтин амбарына, о маллары ки, асанлыгга алмаг мүмкүн иди, онлары сөзсүз-совсүз айырдыг. Фактурадакы маллара кәлдикдә ишимиз бир ав узанды. Сәбәбини дә ки, анчаг тичарәтдән башы чыханлар яхшы баша дүшәрләр.

Сөзүн мүхтәсәри, чәтин алына билинән маллары бир тәһәр элә кәтирдим, отуруб буна айрыча фактура яздырдыг. Гәрәз һәмин фактура үзрә амбардан алты костюмдуг, сиз бәйәнән юн парча вә бир нечә

гәләм дә башга карлы шейләр көтүрдүм. Элә бу дәмдә габагчадан көрдүйүм адамлардан бириси зарафатяна мәнә деди: «Истәдикләрини вериб биз сәнә эл тутдуг, бәс сән нечә, бицә' эл тутачагсанмы?» — Доғрусу мән дә көнүл сындырмаг истәмәдим. Дүшүндүм ки, бу күнүн сабаһы да вар. О бири тәрәфдән дә сизин тапшырыгларыныз мәни чүр'әтләндиришиди. Нәһайәт бир костюмдуг парчаны көтүрүб әһмалча гойдүм һәмнин шәхсин габағына. Нәрчәнд пулуну бирдән-бирә истәмәйә чәкиндим, буна да йол тапдым. Өтәри бир ишарә эләдим ки, йәгин әлиниз йүнкүлдүр, сифтәни сиздән аландан сонра элә билирәм, ишим бәд кәтирмәз. О да ариф олдуғундан чәлд чыхарыб пулуну верди, бу, сонрадан галан парча вә башга шейләри аланлара ишарә олду. Цудлары чыхарыб вердиләр, анчаг онлардан бириси сифтәни корлады, пулуму вермәди.

Һашымовун сөһбәтиндән чох хошһал олан Ибраһимов отурдуғу ердән аяға галхыб әлини һашымовун чийинә вурду:

— Афәрин,— деди, аталар доғру дейибләр: «мая гоймасан, газанч көтүрә билмәсэн». Мәркәздәки кара кәлән достларын да гәдрини билмәк ләзимдыр. Бу назик һагг-һесабы сән дә һәмшә нәзәрдә тутмалысан.

Һашымов мүдирин сөзләриндән руһланды:

— Имран дайы,— деди,— инди бир иш вар, ики эмәл, иш ондан ибарәтдир ки, бу фактурада көстөрилән малларын бизим амбарымыза дахил олдуғу һаггында тәчи-

ли олараг икинчи фактура язылсын, нечә дейәрләр нә пишик гатығы ичиб, нә дә бығы булашыб. Бир нечә агзыбүтөв магазин мүдири сечмәк ләзимдыр ки, динмәз голларыны чәксинләр ки, биз бу маллары алдыг вә сатдыг, куя биз дә бу пуллари онлардан алмышыг. Ишимизи эһтиятлы тутсаг яхшыдыр. Сизин башыныз чох дашдан-лаша дәймишдир. Буну да эшидиб бир сөз эләйәрләр. Көрәк элә эләйәк ки, хорузун гуйруғу көрүмәсин. Нә ләзим, һәм сизин үчүн лис олар, һәм дә мәркәздәки дост-ашналар үчүн.

Ибраһимов бир гәдәр фикрә кетди, сонра әлине гәләм алараг, «агзыбүтөв», магазин мүдирләринин сывяһисини тутмаға башлады. Бу вахт телефон зәнк чалды.

Данышан районун рәһбәр ишчиләриндән бири иди. О, деди:

— Хаһиш эдирик, дейәсиниз көрәк нечә олуб ки, май айынын 26-да Бақыда Азэртичарэтин амбарындан 4,249 нөмрәли фактура үзрә алдығыныз малларын вә енә бу күнләрдә Кировабат базасындан алдығыныз костюмдуг юн парчаларын вә бир сыра башга гиймәтли шейләрин өзләри йох, пуллари кәлиб Нухая чыхмышдыр?

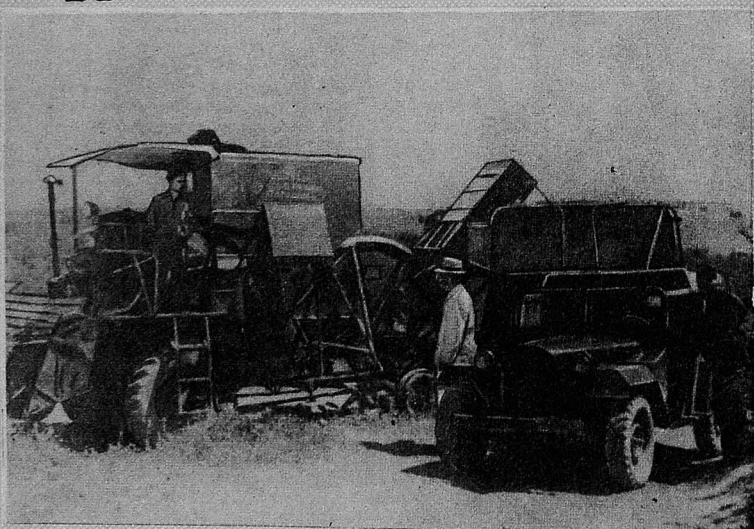
Ибраһимовун рәнки ағарды, чох чәһд-әләди ки, бу әһвалатын ялан олдуғун сүбута етирсин, анчаг бачармады, телефрунун дәстәйини ерә гоюб һашымова деди:

— Биз хорузун гуйруғуну бурада кизләтмәк истәйирдик, сән демә кәнардан көрүнүрүмш...

М. СУЛЕЙМАНЛЫ



фото нушәси



Шәкилдә көрүнән комбайн Гусар МТС-дә тә'мир олунуб сәһәйә көндөрилән комбайнлардан биридир. Бу комбайнын башга комбайнлардан фәрги орасындадыр, ки, о бириләр экин еринә чатыб аздан-чоһдан ишләдийи һалда, бу исә экин еринә чатмамыш хараб олуб яры йолда галмышдыр.



Шәкилдә көрдүйүнүз адам үзүнү кизләтсәдә, биз онун адыны вә фамилиясыны сизә дейә биләрик. О, Учар районунда Низами адына колхозун бригадири Чәфәр Әлиевдир. Онун сәһәсиндәки памбыг экинләрини алаг басмышдыр. Әлиев алаг отлары илә үзүнү кизләдир ки, ону танымасынлар вә адамларын янында биабыр олмасын.



Коммутаторлар нө үчүн чаваб вермирлэр?

АЧЫГ МӘКТУБ

АЗƏРБАЙЧАН ССР ТИКІНТИ МАТЕРИАЛЛАРЫ СƏНАЕИ
НАЗИРИ М. ƏЛƏКБƏРОВ ЙОЛДАША!

Кечэн нөмрэлəримиздэн бириндэ Кулбах даш карханасынын мудири Бунятовун габалыгы һаггында бир фел'етон дэрч этмишдик. Сиз дэ коллекияда һəмин фел'етону музакирэ эдиб, языланларын доғру олдуғуну тэедиг эдэрэк бизэ чаваб көндəрмисиниз. Яздығыныздан белə мə'лум олурки, Бунятов өзү дэ кобулдуғуну э'тириф эдиб сизэ сөз вермишдир ки, бир дэ бундан сонра шчилэри вэ даш апармаға кэлэн вэтэндашлары һэдэлəмэйчэк, өз гочалығындан утаныб сөйүш сөймэйчэк вэ адамлары инчитмэйчэкдир.

Биз дэ сизин чавабнызы чап этмэк вэ бунунла да кифайэтлэнмэк фикриндэ идик. Чүнки сəһвини бойнуна алан адамнын дүэлэчэйинэ сизин кими биз дэ инанмаг истэйирдик.

Анчаг... инди Бунятов һаггында тэзэ хэбэр алмышыг. Көрүнүр ки, сиз дэ, биз дэ алданмышыг. Коллекиянын гəрары ону дүэлтмэк эвэзинэ, бир аз да гəзэблэндирибдир. Бунятов инди гуру сөйүш вэ бош һэдэ илэ үрэйини сакитлэшдирэ билмир. О, инди ағзыны юмуб... эллəрини ачыбдыр. Хошуна кəлмэйэнлэри кəтэк илэ юмшалдыр. Монтиор А. Маркаряна бир юмруг вурмагла, кишини бир тəһэр элэйиб, компрессорчу С. Авакимяна вурдуғу шилəнин ери һэлэ дэ үзүндэ галыр.

О, инди юмругу нечэ илишдирсэ, һəкимлэр баханда зэрбэнин нэ илэ эндирилдийини мүййэн элэ билмирлэр. Акт язырлар ки, „зэрбэ күт алəтлэ вурулмушдур“. Даһа орасыны билмирлэр ки, күт алəт элэ, Бунятовун юмругудур.

Биз Бунятовун тэзэ гочаглыгыларыны нэзэрэ алыб, онун һаггында икинчи дэфэ язмага мəчбур олдуғ, дейсəн сиз дэ онун мəсэлəсини икинчи дэфэ коллекияда музакирэ этмэли олачагыныз.

КИРПИ КӨМƏК ЭЛƏДИ

„Кирпи“ журналынын 1954-чү ил 7-чи нөмрəсиндэ дэрч олунмуш „Нефт, дуз, киобрит вэ лампа шүшəsi“ фел'етону Губа район партия комитəсинин бүросунда музакирэ олунараг, фел'етонда Губа району һаггында язылан фактларын тамамилэ доғру олдуғу мүййэн эдилмишдир. Губа району кəндлəриндэ тичарэт ишлəрини позулдуғуна, зəрури малларын кəндлэр вəхтлы-вəхтында чатдырылмасына фикир вермэдийинэ, райондакы кооператив дүканларына натэмиз вэ элиэйри адамларын кирмэлəринэ йол вердийинэ керэ район кооперативлэр иттифагынын сəдри Сейдаға Бағыров вэзифəсиндэн чыхарылмыш вэ районда тичарэт ишлəрини гайдая салмаг үчүн бир сыра тэдбирлэр көрүлмүшдур.

Фел'етонда Г. Өмəров йолдашын тəнгид эдилмəsi доғру дейлидир. Чүнки бүтүн бибырчылыглар райкоопиттифагын кечмиш сəдри Бағыровун заманында баш вермишдир, Г. Өмəров йолдаш исэ бу вэзифəйэ ени тə'йин олунмушдур.

„Кирпи“ журналынын 5-чи нөмрəсиндэ чап эдилмиш „Гарпыз ағачы“ сэрлөвһэли фел'етонда Ю. С. Аллаһвердиевин биллик вэ иш тэчрүбəсини йохламадан Азəрбайжан ССР Кəнд Тэсəрруфаты, Совхозлар Назирлийи вэ кечмишдэ Памбыгылыг Назирлийи тэрəфиндэн мəс'ул ишэ гəбул эдилдийин язылмышды.

Фел'етон, Азəрбайжан ССР Кəнд Тэсəрруфаты Назирлийинин коллекиясында музакирэ эдилмиш вэ дүзкүн олдуғу мүййэнлэшдирилмишдир. Ю. Аллаһвердиев республика Кəнд Тэсəрруфаты Назиряйини системиндэн кəнар эдилмишдир. Коллекия, белə һалларын кэлэчэкдэ баш вермэмəsi үчүн лəзыми тэдбирлэр көрмүшдур.

Редактор—Әвəз Садыг. Редакция һей'əти:—Сүлэйман Рустэм, Сабит Рəһман, Сүлэйман Мəликов, Казым Казымзадэ, Гулам Мəммəдли, Рəш Шаһвəлэд.

„Коммунист“ гəзетинин нəшри. Редакциянын адреси: Баки, Коммунист, күчəsi, 11/13, 4-чү һапы, 2-чи мəртəбэ. Тел.3-17-27. Абуно гийəти: айлыгы 3 манат.

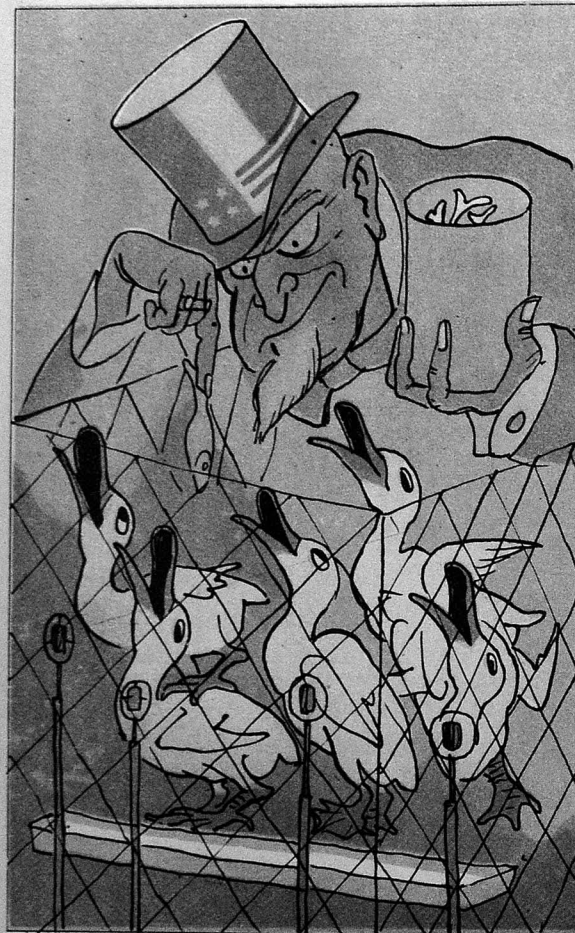
ФГ 71509. Сифарин № 458. Тиражы 40 000. Кағыз форматы 70×105". Чана имзаланмыш 15/VII 54

Азəрбайжан ССР Мэдэниййэт Назиряйинини 26 комиссар адына мэтбэəsi.Баки, Әли Байрамов күчəsi, № 3.

Азəрбайжан Республикасы
Түмən Кислэвчэ
1977

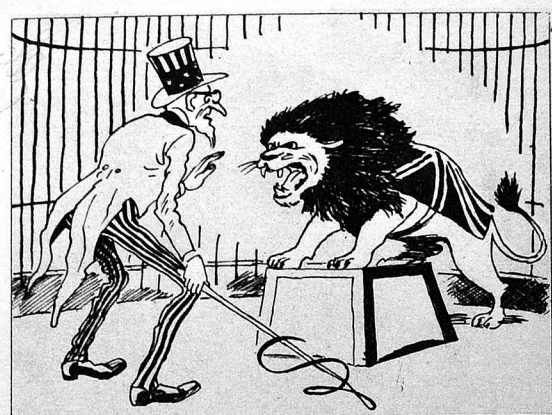
Хариу ЮМОР

Халг демократисы өлкөзөрндөн гачыш эмир гагларын "Азад Европа" ады мунхен радио станциясы сул вэ демократия чэбнэи элейина эч чиркин бөитанлар ягдырыр. Бу станция американын хэрч илэ сахланмыр.



Едиздирир.

Чехословак сатирик журналы „ДИКОБРАЗ“дан.



Британия асланыны эһлилэшдирмэк Америка үчүн нетдикчэ чэтинлэшир.

Дания „ЛАНД ОГ ФОЛГ“ гзетиндэн.

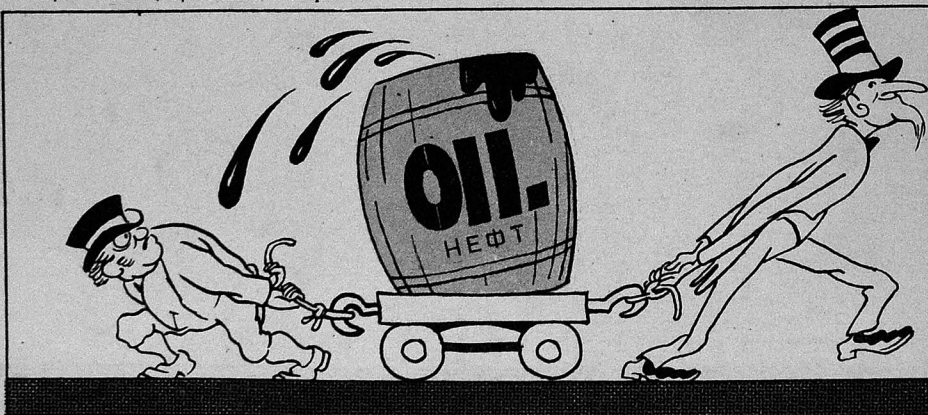
Түркийэ мэлчиси, Түркийэдэ нефт ятаглары олан торпагларын миллилэшмэсини лэгов эдэн гэрар габул этмишди. Бу гэрар америкалыларын Түркийэ ишти садийтына ййилэинмэсини ганунилэшидирир.



Түркийэ нефтинин миллилэшмэсини лэгов эдэн гэрарын 1-чи маддэсини кестөрөн шөкил.

Болгар сатирик журналы „СТРШЕЛ“дэн.

Ири нефтинэ ййилэинмэк үчүн Америка илэ инкилис ширкэтлэри арасындаки мүбаризэ шиддэтлэнир.



Бу дартадартда көрөк ним галиб кэлөчөк.

Словак сатирик журналы „РОГАЧ“дан.